

Årsrapport 2014

Fylkesmannen i Telemark

Innhold

I - Fylkesmannens beretning	Side 3
II - Introduksjon til embedets hovedtall	Side 5
III - Årets aktiviteter og resultater	Side 7
IV - Styring og kontroll i embedet	Side 17
V - Vurdering av framtidsutsikter	Side 19

I - Fylkesmannens beretning

Leders beretning

Telemark er et fylke med utfordringer både når det gjelder samferdsel, folketall og sosiale faktorer som arbeidsledighet, utdanning og sykkelighet. Ulikt de fleste andre fylker har Telemark, også byområdene i Grenland, hatt lav eller ingen folkevekst over tid. Dette har sannsynligvis sammensatte årsaksforklaringer, men vår industrihistorie og infrastruktur er nok sentrale faktorer.

Embetsledelsen har forholdt seg aktivt til disse **eksterne utfordringene**. Vi har utviklet et godt samarbeid med andre samfunnsaktører i fylket og forsøkt å bidra til næringsutvikling og profilering av fylket. Vi har for eksempel etablert regelmessige ledermøter med Telemark fylkeskommune. Vi har også igangsatt egne utviklingsprosjekter. Jeg vil spesielt nevne «Talenter for framtida», et prosjekt for å redusere frafall i videregående skole med hovedvekt på forebygging i grunnskolen. Et annet viktig profileringssjekt er utvikling av «Jomfruland Nasjonalpark». I begge disse eksemplene har vi samarbeidet bredt og fått viktig særskilt finansiering fra departementer og direktorater. Disse prosjektene har skapt engasjement og fått stor oppmerksomhet, men også krevd mye direkte involvering av embetsledelsen.

De siste få årene har det vært en positiv utvikling på infrastrukturområdet. Store veiprosjekter og ny jernbanetrase fra Larvik til Grenland vil bidra til å korte reisetid både østover og vestover. Det er også godt håp om videreutvikling av øst/vest forbindelsen over Haukeli og en mulig tilknytning mellom Vestfoldbanen og Sørlandsbanen. Dette sammen med «Bypakke Grenland» gir optimisme og håp om mer fart i utviklingen på viktige samfunnsområder.

I rapporteringsperioden har arbeidet med **kommunereform** vært ledelsens førsteprioritet. Jeg har besøkt alle kommunene og hatt møte med formannskap/kommunestyre for å informere om mål, rammevilkår og forventningene til kommunenes arbeid med reformen.

Telemark er et utfordrende fylke for en kommunereform. Kommunene i øvre del av fylket har store avstander og få innbyggere, mens Grenlandsregionen har 70 % av befolkningen. Fylket har lenge organisert seg i fire regioner, Vest Telemark, Midt Telemark, Grenland og Kongsbergregionen, som er fylkesoverskridende. Kommunereformen har i hovedsak så langt vært forstudier knyttet til disse regionene. Denne prosessen er uforpliktende. Nå ser bildet for mulige nye kommuner noe uoversiktlig ut, men prosesser fortsetter. Vi har ansatt rådgiver for prosessen, organisert en arbeidsgruppe internt og deltar etter behov i møter med kommunene. Vi har hatt et godt samarbeid med KS basert på respekt på våre ulike roller. Dette kan bli mer krevende når prosessene kommer inn i en mer forpliktende fase.

Når det gjelder **den interne driften** av embetet og oppgaveløsningen vil jeg betegne 2014 som et godt normalår. Vi har i all hovedsak løst våre oppdrag. Når vi har sett oss nødt til å gi noen oppdrag lavere prioritet har dette vært kommunisert til oppdragsgiver. Tilbakemelding fra styrings/dialogmøter med oppdragsgivere har også vært tilfredsstillende. Jeg vil likevel særlig nevne utfordringer på **vergemålområdet**. Et dårlig fungerende dataverktøy og for små økonomiske rammer gjør det vanskelig å håndtere løpende saker og vi har derfor utilfredsstillende lang saksbehandlingstid i likhet med andre embeter.

Også på andre områder er saksbehandlingstider en utfordring. Vi klarer i all hovedsak å holde oss innenfor frister, men strever mest mer frister på klagesaker etter plan- og bygningsloven.

Vi har etter hvert fått en god **økonomistyring** på embetet. Vi har etablert gode rutiner for løpende økonomioversikt både på fast oppdrag og prosjekter. De siste årene har vi hatt et positivt resultat men med et begrenset overskudd som viser treffsikkerhet i økonomistyringen.

Økonomien er anstrengt. Det er i all hovedsak vakanser og et for høyt sykefravær som bidrar til at vi klarer å ende opp med et begrenset overskudd. For å løse mest mulig av embetsoppdraget på en god måte har vi valgt å ta en viss risiko ved budsjettering. Ved nyrekruttering ser vi at lønnsnivået gjennomgående ligger lavere hos oss enn for eksempel i kommunene. Dette har gjort det nødvendig å bidra med embetets egne midler i de lokale lønnsoppgjørene de siste årene for å minske gapet mellom nytilsatte og trofaste gode medarbeidere. Strategien har vært å spisse kompetansen og redusere antall ansatte noe. Planen for nedbemanning har gått senere enn beregnet, i hovedsak fordi gode seniortiltak gjør at ansatte stadig utsetter sin avgang. Isolert sett er dette positivt, men jeg ser med noe bekymring på at lønnskostnadene stadig utgjør en større del av vårt totale budsjett.

Årets **medarbeiderundersøkelse** viser at ansatte trives med jobben og det sosiale miljøet hos Fylkesmannen i

Telemark. Vi ligger gjennomgående over snittet for tilsvarende virksomhet i staten. Tiden framover kan bli mer krevende. Informasjonen om at KRD nå utreder å regionalisere fylkesmannsembetene har skapt noe uro. Jeg har lagt vekt på å informere løpende og forsøkt å heve terskelen for å leve med en mulig forandring. Mitt hovedbudskap har vært at slike prosesser faktisk er vanlig i arbeidslivet og at både vår organisasjon og enkeltansatte er godt rustet til å takle slike situasjoner.

Det løpende samarbeidet med tillitsvalgte er preget av tillit. Det ligger i sakens natur at vi likevel vil ha litt ulikt syn på enkeltsaker.

Vi arbeider stadig med å bli dyktigere på å **profilere embetet** utad på en god måte. Dette handler både om intern opplæring og om håndtering av vanskelige saker. 2014 har ikke vært preget av mange vanskelige saker i media. Jeg vil likevel nevne en spesielt. I forbindelse med omlegging av skjønnsmidler, lavere nivå og særlig endring i kompensasjon for arbeidsgiveravgift, oppsto det en misforståelse av virkningen. Dette gjelder 31 kommuner i flere fylker. De tre berørte kommunene i Telemark trodde de skulle kompenseres fullt ut gjennom rammetilskuddet. Slik var det ikke og de tre berørte kommunene har vært kritiske, en kritikk som er rettet både mot oss og mot KMD. Saken ble også nevnt i en kritisk kommentar fra et flertall i kommunalkomiteen i Budsjetthandlingen i Stortinget. Denne saken kan komme opp igjen. De tre kommunene har forventninger om å bli kompensert i Revidert Nasjonalbudsjett. Vi kjenner ikke bakgrunnen for denne forventningen.

Fra et ledelsesperspektiv vil det være en del utfordringer som er knyttet til ledelse av en mangfoldig virksomhet med oppdrag fra mange departement og direktorat og med flere styringslinjer. Jeg vil nevne noen utfordringer:

Det er en utfordring å klare å etablere et godt og tillitsfullt lederteam når ressursene er for få og alle vil gjøre best mulig arbeid. Hos oss har jeg nå en etablert ledergruppe som er samkjørt over noe tid. Dette har bidratt til at **felleskapsholdningen** er styrket og viljen til å hjelpe andre fagmiljøer og også bidra økonomisk på tvers av fagmiljøene har økt.

I en tid og et miljø der **resultatorientering** er sterkt understreket er det en utfordring å kunne knytte vår virksomhet direkte til utvikling på ulike samfunnsområder. Vår tilsynsaktivitet og klagebehandling vil for eksempel være kun en av flere faktorer som gir virkinger på aktuelt samfunnsområdet. Dette «årsak/virkning» dilemmaet er lettere å håndtere på mikronivå enn på makronivå. Det går for eksempel an å påvise større aktivitetsnivå på et sykehjem etter et tilsyn med dette som mål, men vanskeligere å dokumentere at kvaliteten på sykehjem i fylket generelt har blitt bedre på grunn av årets tilsyn.

Da er det lettere å vise til aktivitetsresultat. Antall tilsyn, gjennomførte kurs osv. Slik er da også mange av våre oppdrag formulert. Dette preger naturligvis vår rapportering. Skal våre rapporteringer bli mer samfunnsanalytiske bør oppdragene formuleres tilsvarende.

Tilslutt vil jeg nevne en helt annen ledelsesutfordring, vanskelig, men også stimulerende:

Vi er nå inne i den første fasen i arbeid for en nye Regjering med endret vektning av mål og resultatforventninger på ulike områder. Vi opplever at det kan være en vanskelig balansekunst å treffe riktige avgjørelser i en fase der de fleste lover, forskrifter og retningslinjer består samtidig som vi anstrenger oss for å fange opp nye politiske signaler.

Skien, 27.02.2015

Kari Nordheim-Larsen

fylkesmann (sign)

II - Introduksjon til embetets hovedtall

Fylkesmannen i Telemark har sine lokaler i Statens Hus-miljøet i Skien, og har avdelinger for Sosial-og Helse (SHA), Utdanning og Vergemål (UVA), Landbruk (LBA), Miljøvern MVA), Samordning og Beredskap –med totalt 110 årsverk plassert under samme tak. Vår visjon er «Sammen for et tryggere og bedre Telemark». I det legger vi at vi gjennom nærhet til befolkning og miljø skal bidra til en effektiv gjennomføring av Stortingets og regjeringens politikk, samt være talerør tilbake til sentrale myndigheter.

I 2014 har vi hatt flere tydelige prosjekter og mål, felles og avdelingsvis, som vi kommer til å følge tett, også i 2015:

- En sikker, proaktiv og balansert oppfølging av kommunene i forbindelse med forvaltningsreformen
- Være en trygg førstelinjetjeneste gjennom vergemålsreformen, der vi lå på landstoppen i saksbehandlingstid i 2014, tross store sentrale dataproblemer.
- Sikre oss nye, fremtidsrettede oppgaver – som nasjonalt prosjekt for utsatte barn og unge, og prosjektfylke for samordning av statlige innsigelser. Vi er også i ferd med å slutføre arbeidet for en ny nasjonalpark ved Jomfruland, landets første med fastboende.
- Telemark har på godt og vondt vært prøvefylke for nye ordninger for motorferdsel i utmark, og vil følge dette tett også i året som kommer.
- Oppfølgingen av jordvern står sentralt for oss. Tallene for omdisponering av jord har gått kraftig ned, men vi merker med bekymring at respekten for arealplanene ikke alltid er til stede.
- Vi sørger for å holde saksbehandlingstidene på et forsvarlig nivå, og innenfor de fristene som er satt. For eksempel er kravet på helse- og sosialområdet om minst 50 % prosent ferdigbehandling av saker innen 5 mnd. oppfylt, med 62% som årsresultat.

Ved Utdannings- og vergemålsavdelingen er de aller fleste sakene behandlet innen 1 mnd, med 3 mnd som sentralt krav. Miljøtall:

- Vi har lagt stor vekt på samarbeid på utsiden av embetet i 2014. Storsatsningen Talenter for Framtida er et samarbeid med fylkeskommune, NAV, høyskolen og grenlandskommunene går videre, og har fått resultater i forhold til spisset satsning for å hindre frafall fra videregående skole.
- Fylkesmannen i Telemark har også tatt initiativ til tettere oppfølging av kommunenes beredskapsarbeid, og ikke minst et nettverk for kommunikasjonsmedarbeidere under Fylkesberedskapsrådet.
- Vi legger stor vekt på å kurse og etterutdanne våre medarbeidere for å møte nye utfordringer.
- Fylkesmannen er opptatt av å være en åpen medspiller i Telemark. Vi følger opp media og publikum, arrangerer og deltar i eksterne samlinger. Vi gir årlig ut embetets tilstandsrapport for å vise bredden i det vi holder på med, og for å belyse forventningene til kommunene.

Fylkesmannen Telemark - organisasjon

Fylkesmann: Kari Nordheim-Larsen

Assisterende fylkesman/leder stab: Arne Malme

Administrasjonssjef: Birte Aas

Landbruksavdelingen:

Direktør: Helge Nymo

Nestleder: Marita Bruun

Miljøvern avdelingen:

Direktør: Hans Bakke

Nestleder: Ingvar Oland

Utdannings- og vergemålsavdelingen:

Direktør Solrun N. Fleischer

Nestleder: Jan Furumo

Sosial- og Helseavdelingen:

Fylkeslege Steinar Aase

Nestleder: Merethe Solstad

III - Årets aktiviteter og resultater

- Sentrale politiske føringer - en vurdering av embetets samlede måloppnåelse og eventuelle avvik, fagområdene sett under ett
- En kort omtale og vurdering knyttet til hvert sektorområde
- En redegjørelse for og vurdering av resultater og ressursbruk for embetet totalt sett og måloppnåelse på alle vesentlige områder

Samfunnsikkerhet og beredskap

Totalt sett løses alle pålagte oppgaver på området. Omfanget gir ikke rom for å kunne jobbe så inngående med enkelttema at vi kan lykkes med å skape internaliserte og effektive arbeidsprosesser og gjennomgående forankring. Dette gjelder både mot kommunene, regionale samarbeidspartnere og internt i embetet.

Lokalt

Embetet har fulgt opp prioriteringen av veilednings- og tilsynsoppgaver iht lov om kommunal beredskapsplikt, og i 2013-2014 er det gjennomført tilsyn med alle kommunene. Den største utfordringen for Fylkesmannen og kommunene ligger i implementeringen av ROS-vurderingene i planarbeidet på alle nivå. Gjennom kommunenes egen rapportering og vår oppfølging i plansakene ser vi likevel at mange kommuner er på riktig vei.

Regionalt

Samordningsrollen er fortsatt utfordrende, med både offentlige og private samarbeidspartnere som er presset på ressurser til å jobbe på tvers. Vi har prioritert en tettere kontakt mot og oppfølging av medlemmene i Fylkesberedskapsrådet, og opplever at dette gir et positivt utbytte med tanke på økt fokus på samordning og samarbeid både i det løpende beredskapsarbeidet og gjennom informasjonsdeling ved hendelser. Vi har tatt initiativ til og leder et informasjonsnettverk under Fylkesberedskapsrådet.

Internt

Vi har vektlagt å ha en trent Krisestab for å kunne håndtere stabsarbeidet som følger av samordningsrollen vår. Selv med opplæring og øving godt utover det vi oppfatter som "gjennomsnittet" for fylkesmannsembetene, er det likevel vår vurdering at vi ikke trener og øver nok.

Styrkede beredskapsordninger på departements-/direktoratsnivå, med påfølgende lav terskel for varsling og ikke minst forventninger om rapportering legger et øket press på embetet ift tilgjengelighet og responstid.

Sosial- og helseavdelingen hos Fylkesmannen (helsetjenester, omsorg, velferd, barnevern, sosiale tjenester/NAV, satsing på ungdom m.m.):

Velferd, helse og personlig tjenesteyting

Tilsyn med helsevesenet: Fylkesmannen i Telemark legger stor vekt på tilsynene med helsevesenet, både som en rettssikkerhetsgaranti for befolkningen og som en kontroll på kvaliteten av tjenestene. I tillegg får vi gjennom tilsynene en god del informasjon om tilstanden i helsevesenet i vårt fylke, informasjon som vi også kan bruke i andre sammenhenger, til rådgivning og veiledning overfor fagpersonell, kommunale ledere, politikere og andre. I 2014 har Fylkesmannen i Telemark mer enn oppfylt volumkravene som Statens helsetilsyn har stilt til oss når det gjelder planlagte tilsyn. Kravet var tilsyn svarende til 10 systemrevisjoner med kommunehelsetjenesten rent generelt, dessuten 3 tilsyn med folkehelsearbeidet i kommunene, og 3 tilsyn med spesialisthelsetjenesten, totalt tilsyn svarende til 16 systemrevisjoner med helsevesenet i fylket. Vi utførte 19, og de overtallige 3 var tilsyn med spesialisthelsetjenesten. Der utførte vi 6 i stedet for kravet på minst 3. Rent generelt ser Fylkesmannen at de største utfordringene for helsevesenet i fylket finnes i spesialisthelsetjenesten, som omfatter blant annet et helseforetak med 3100 årsverk og med tilholdssted i 5 av fylkets byer pluss i to landkommuner.

Behandling av klagesaker og rettighetssaker på helsefeltet: Fylkesmannen har i 2014 prioritert dette feltet sterkt, og har oppfylt kravene til saksbehandlingstider. Når det gjelder henvendelser fra personer som klager på helsehjelp som de har fått (såkalte tilsynsklager på helsefeltet), er kravet fra Statens helsetilsyn at 50% av klagen skal være ferdig behandlet hos Fylkesmannen innen 5 måneder. Fylkesmannen i Telemark var i 2014 et av de ti embetene som klarte å oppfylle dette kravet. Vi ferdigbehandlet 62% av klagen innen denne fristen. Også når det gjaldt rettighetsklager på helsefeltet (f.eks. klager på avslag om sykehjemsplass) oppfylte vi kravene til behandlingstid. Dette krevde betydelig innsats av medarbeiderne, og ble oppnådd blant annet ved at vi gjorde noe intern omrokking av oppgaver slik at vi ble i stand til å omgjøre en sosionomstilling til en stilling for helsejurist.

Andre individsaker som Fylkesmannen behandler på helsefeltet: Blant disse er førerkortsakene en betydelig gruppe. Antallet av førerkortsaker hos oss var 1809 i 2014, en økning på ca 300 saker fra 2013. I 2014 var det 658 av disse sakene som gjaldt søknad om dispensasjon fra helsekravene i førerkortforskriften. Sakene er svært

ressurskrevende hos Fylkesmannen, og det er betydelig press på saksfeltet fra publikum siden mange er svært avhengige av førerkort i jobb og/eller privatliv. Fylkesmannen klarer for tiden å ha en adekvat saksbehandlingstid, med et snitt på 20.7 dager for dispensasjonssakene i 2014. Sakene er krevende blant annet på grunn av at vi ofte får mangelfullt utfylte legeerklæringer fra fastleger og spesialister i disse sakene, og må bruke tid på å tilskrive disse for å få tilleggsopplysninger. Vi har et godt samarbeid med Politiet og med trafikkstasjonene. I 2014 gjennomførte 2 medarbeidere fra Fylkesmannen i Telemark opplæring på fellesmøter for ansatte ved trafikkstasjoner i Telemark, Vestfold, Buskerud og Agder. Opplæringen gjaldt bl.a. Fylkesmannens rolle i førerkortsaker, og vurdering av legeerklæringer som trafikkstasjonene mottar ved søknader om førerkort. Det er betydelig press på de medarbeiderne hos Fylkesmannen som arbeider med førerkortsaker, og vi må stort sett avslå henvendelser fra sykehusavdelinger, leger og andre om å bidra med opplæringstiltak om førerkortvurderinger der. Vi håper at HelseDirektoratets planer om nye rutiner for saksbehandling på dette feltet gjør at vi får frigjort ressurser til veiledning og opplæring.

Tilstanden i den somatiske (kroppslige) delen av spesialisthelsetjenesten: Fylkesmannen er i hovedsak godt fornøyd med tilstanden i den somatiske (kroppslige) spesialisthelsetjenesten i fylket, og finner at helseforetaket gir et godt tilbud om diagnostikk og behandling i de fagfeltene som det dekker. På noen områder er det imidlertid såpass lange ventelister at vi finner dette bekymringsfullt, blant annet når det gjelder plastikkirurgi, tykktarmsundersøkelser (coloskopi) og behandling hos øyelege.

Når det gjelder tilstanden i psykiatri-delen av spesialisthelsetjenesten, er Fylkesmannen av den oppfatning at helseforetaket har svært gode fagmiljøer og en dyktig ledelse, men at kapasiteten er for liten. Fylkesmannen henviser til at Telemark fylke er omtrent på landstoppen når det gjelder psykisk sykdom (målt blant annet ut fra antall henvendelser til fastleger og legevakter som gjelder psykiatri), og også når det gjelder forbruk av beroligende medisiner, angstdempende medisiner og sovemedisiner. Fylkesmannen får en del henvendelser fra publikum som mener at de har problemer med å få den behandlingen de trenger i psykiatrien og når det gjelder rus. Dessuten følger Fylkesmannen med på debatter og reportasjer i media, der representanter for fagfeltet psykiatri har kritisert nedbyggingen av det psykiske helsevesenet i fylket. Ut fra de signalene som er gitt fra regjeringen om at psykiatri og rus skal prioriteres, finner Fylkesmannen det betenkelig at det de senere årene har skjedd en reduksjon av de midlene som brukes til psykiatri både i helseforetaket og i flere av fylkets kommuner. Fra 2011 til og med 2014 er det skjedd en reduksjon på ca 30 årsverk i psykiatrien i helseforetaket, en sengepost er lagt ned, totalbudsjettet ble redusert med ca 8% fra 2013 til 2014 og ytterligere reduksjon er varslet for 2015. Fylkesmannen har tatt dette opp på møte med Helse Sør-Øst RHF som har "sørge for"-ansvaret, og vil fortsette å ha et fokus på det psykiske helsevesenet i fylket.

Kommunehelsetjenesten: Fylkesmannen er av den oppfatning at de største utfordringene her finnes på sykehjemmene. I det store og hele er det eksisterende tilbudet godt så langt det finnes, men kapasiteten er for lav både når det gjelder antall plasser og når det gjelder tilbud om psykisk og fysisk aktivisering av pasientene. Siden flere kommuner har så begrenset antall med sykehjemsplasser, fører dette til at presset på hjemmetjenestene blir ganske stort. Enkelte kommuner har også lang behandlingstid for søknad om sykehjemsplass, i 2014 opp til ca et år, og Fylkesmannen tar dette som uttrykk for at man mangler plasser å tildele. Det er også eksempler på pasienter som har blitt innvilget rett til sykehjemsplass, men som likevel har måttet vente svært lenge på å få selve plassen. Videre er det enkelte kommuner som har problemer med legevaktordningen sin, dels på grunn av mangel på leger og i noen tilfeller på grunn av administrative rutiner. Enkelte kommuner i fylket har også skåret ned på midlene som brukes til rus og psykiatri. Dette er Fylkesmannen bekymret for, særlig siden det også skjer nedskjæringer i psykiatrien i helseforetaket, og siden det i Grenlandsområdet er betydelige rusproblemer blant ungdom og har vært mange overdosedødsfall.

Samhandlingsreformen som prosess/system drives godt i Telemark, og Fylkesmannen deltar aktivt i ulike fora som dreier seg om dette, både i fylket og regionalt. Blant annet er vi med i fagforum for koordinerende enhet i helseforetaket, og har opprettet et nettverk for koordinerende enheter i kommunene. Vi følger også med på etableringen av plasser/enheter for øyeblikkelig hjelp i kommunene, og har vært på befaringer hos noen av disse enhetene i 2014. På tross av velfungerende arenaer for samhandling, er det likevel en god del praktiske problemer med samhandlingen mellom helseforetaket og kommunehelsetjenesten. Dette skyldes blant annet at enkelte kommuner har for få sykehjemsplasser og derfor manglende muligheter til å ta imot utskrivingsklare pasienter fra sykehusene. Fylkets største kommune, Skien, fikk i 2014 hele 8.7 millioner kroner i dagbøter fra Sykehuset Telemark HF, på grunn av 1832 liggedøgn for pasienter som var erklært utskrivingsklare men som kommunen ikke kunne ta imot. Dette var en betydelig økning fra 2013, da Skien fikk 1.2 millioner kroner i slike dagbøter.

Allmennlegetjenesten fungerer i all hovedsak bra i Telemark, og fylket har jevnt over et meget dyktig korps av fastleger. Noen kommuner i indre deler av Telemark sliter imidlertid noe med rekruttering av allmennleger, har noen ubesatte stillinger og har i noen grad måttet basere seg på korttidsvikarer blant annet rekruttert fra utlandet. Enkelte fastleger har en for høy utskrivning av vanedannende medikamenter, og Fylkesmannen har i 2014

behandlet flere tilsynssaker (klagesaker) om dette. Fastlegeordningen kom i stort fokus ved årsskiftet 2013/2014, fordi det var 5 fastleger i fylket som reserverte seg mot ulike helsetjenester av samvittighetsgrunner. Dette gjaldt helsetjenester som ulike former for prevensjon, dessuten henvisning til abort og henvisning til assistert befruktning. Det var mye fokus på dette også i media. Fylkeslegen rådet kommunene til å unngå ansettelse av fastleger som reserverte seg, og i januar 2014 opprettet Fylkesmannen 10 tilsynssaker med bakgrunn i reservasjonspraksis (saker mot 5 fastleger, 2 kommuneoverleger og 3 kommuner). Sakene ble sendt til Statens helsetilsyn for sluttbehandling, for å få konklusjoner som kunne gjelde for hele landet. Statens helsetilsyn har konkludert med at fastleger ikke kan reservere seg mot helsetjenester av samvittighetsgrunner. Sakene har understreket fastlegenes plikt til å gi alle allmennlegetjenester innen somatikk, psykisk helse og rus til alle sine listepasienter. Se også rapportering i vedlegget, pkt. 84.1, til Helse- og omsorgsdepartementet.

Satsing på skolehelsetjenesten, fysisk og psykisk miljø i skolene, og helsestasjoner: Dette representerer oppgaver som Fylkesmannen av kapasitetsgrunner ikke har kunnet prioritere de foregående årene, men som vi i 2014 har valgt å gjøre til gjenstand for økt satsing. Dette har vi fått til blant annet ved at vi på grunn av pensjonering og utskifting av personell har ansatt en spesialsykepleier som også er helsesøster. Vi begynte i 2014 en økt dialog med fagmiljøene for skolehelsetjeneste og helsestasjoner i fylket, og kommer til å følge opp dette arbeidet i 2015. Blant annet kommer vi til å arrangere fagmøter for aktuelt personell, utvikle/forbedre kartleggingsverktøy for tjenestene og også selv bidra til slik kartlegging for dermed å få kunnskap om hvor forbedringstiltak er særlig viktige. Vi har søkt om ekstra midler til dette arbeidet fra Helsedirektoratet. Fylkesmannen ser med bekymring på at flere kommuner i fylket de senere årene har redusert på innsatsen i skolehelsetjenesten, og vi har merket oss innspill fra rektorer og fra elever/elevorganisasjoner som sier at helsesøstrene i skolene har alt for liten kapasitet. Fylkesmannen i Telemark har også merket seg signalene fra barneombud Anne Lindboe om at skolehelsetjenesten er forsømt over hele landet, og at dette feltet bør prioriteres i framtiden. Ombudet henviser til barnekonvensjonen og det den sier om barns rettigheter, og Fylkesmannen i Telemark er innstilt på å prioritere oppfølgingen av dette feltet.

NAV, Arbeids- og velferdsforvaltningen

Nye tilsynsmetoder

Fylkesmannen gjennomførte i 2014 landsomfattende tilsyn med "Tildeling og gjennomføring av kvalifiseringsprogram".

NAV- ledere ble forespurt om de ønsket å gjennomføre egentilsyn med årets tilsynstema i egen kommune, og de ble tilbudt skriftlig veiledningsmaterieell og direkte råd og veiledning fra Fylkesmannen underveis i gjennomføringen. NAV- lederne tok forespørselen med tilbake til egen kommune, og 7 kommuner ønsket, og fikk tilbudet om, å føre egentilsyn. I tillegg førte Fylkesmannen ordinær systemrevisjon med samme tema overfor to kommuner. Alt tilsyn ble forankret på rådmannsnivå.

Det ble holdt felles oppstartsmøter for alle de aktuelle 9 kommunene. På oppstartsmøtene presenterte Fylkesmannen tilsynstema og veilederen som vi hadde utarbeidet for egentilsynet. Veilederen tok utgangspunkt i en utarbeidet veileder fra Statens helsetilsyn.

I perioden da kommunene gjennomførte egentilsynene, var Fylkesmannen hele tiden tilgjengelig for veiledning. Funn og erfaringer fra egentilsynene ble presentert i felles sluttmøte, der Fylkesmannen og alle de berørte kommunene fikk en grundig gjennomgang av situasjonen på de reviderte områdene fra de involverte kommunene.

Kommunene som deltok i egentilsynene, mente at denne metoden bidro til mye læring og at en slik tilsynsform samlet sett ga et godt grunnlag for forbedringer.

Klager over individuelle tjenester etter lov om sosiale tjenester i NAV.

Fylkesmannen har sett en kraftig økning i antall mottatte klager på individuelle tjenester etter Lov om sosiale tjenester i NAV, fra 83 saker i 2013 til 121 saker i 2014. Fylkesmannen mener at dette kan være et tegn på at brukere i NAV har blitt bedre kjent med sin rett til å klage, men frykter også at klagen er et uttrykk for at det er blitt tyngre for mange å håndtere de daglige økonomiske utfordringene og økt arbeidsledighet. Vi kan se at denne økningen i antall klager er lik i flere fylker. Det er viktig å følge med på denne utviklingen, slik at det kan settes i verk tiltak som gir brukere av NAV andre, mer formålstjenlige tilbud enn passivt mottak av økonomisk sosialhjelp. En slik økning, og tiltak for å hindre den, kan også komme til å medføre økt bruk av ressurser ved de lokale NAV-kontorene.

Barnevern

Barnevernet er tilført økte ressurser de siste par årene, gjennom statlige midler til øremerkede nye barnevernsstillinger i kommunene (fordelt av Fylkesmannen). Fylkesmannen ser tegn på at den økte ressurstilgangen har positive virkninger. Blant annet var det fra 2013 til 2014 en reduksjon av antall fristbrudd i barnevernets undersøkelse av bekymringsmeldinger. For fylket som helhet gikk antallet fristbrudd ned fra 167 i

2013 til 77 i 2014. Dessuten har kompetansemidler fra Barne- og likestillingsdepartementet, etter anbefaling/innstilling fra Fylkesmannen, i 2014 blitt brukt til interkommunalt samarbeid om "Samtaler med barn". Fylkesmannen ser at dette er positive tiltak. Imidlertid er det tydelig at det fortsatt er kapasitetsproblemer i barnevernet i Telemark, og at det stadig er behov for kompetansehevende tiltak i noen fagmiljøer.

Skole- og utdanningssituasjonen for barn i barnevernet: Som et ledd i BUFDIR sin satsing på dette er det etablert en arbeids- og referansegruppe for utarbeidelse av en skriftlig veileder, og for gjennomføring av fylkesvise dialogkonferanser. Fylkesmannen i Telemark er representant for fylkesmannsembetene i denne gruppen. Vi har hatt fokus på temaet gjennom hele år 2014 i eget fylke, spesielt overfor lederne i de kommunale barneverntjenestene. Temaet er også løftet og satt på dagsordenen gjennom vårt satsingsområde "Talenter for framtida", se nedenfor.

Når det gjelder barnevernsinstitusjonene, har Fylkesmannen i all hovedsak et godt inntrykk. I 2014 har vi imidlertid mer enn i tidligere år merket oss psykiske helseproblemer hos barnevernsbarn, både hos hjemmeboende og de som bor på institusjon. Dette er også en av grunnene til at Fylkesmannen stiller seg skeptisk til den pågående nedbyggingen av det psykiske helsevernet i Telemark.

Ivaretagelse av pårørende, brukere og klagere har hatt økt fokus de senere årene. I 2014 nedsatte Helsetilsynet et permanent utvalg som skal arbeide med dette, og foreslå forbedringer. Utvalget har representanter bl.a. fra brukerorganisasjoner og noen fylkesmannsembeter. En barnevernsmedarbeider hos Fylkesmannen i Telemark er medlem i utvalget.

Fylkesmannen i Telemark har et sterkt fokus på barn og ungdom i ulike sammenhenger. Dette gjelder ikke minst på feltene psykisk helse, rus, barnevern, kvalifisering for arbeid, våre tilsyn med NAV, og gjennom arbeidet på Utdannings- og vergemålsavdelingen hos Fylkesmannen. Det flerårige prosjektet "Talenter for Framtida" (se nedenfor) drives i samarbeid mellom Sosial- og helseavdelingen og Utdannings- og vergemålsavdelingen, og med ass. fylkesmann som leder av styringsgruppen. Mange andre institusjoner er involvert, se nedenfor. Fylkesmannen har i 2014 på eget embete opprettet en egen "Barn- og Unge"- gruppe som arbeider på tvers av avdelingsgrensene og som skal bidra til å samordne, koordinere og forbedre arbeidet for barn og ungdom på embetet.

Oppvekst, barnehage og opplæring

Tidstyver

Avdelingen har arbeidet med å identifisere tidstyver. Datasystemet ARVE, håndtering av innsynskrav, håndtering av e-post og tidsbruk på reiser pekte seg ut som områder det er viktig å jobbe med. Noe ligger utenfor avdelingens kontroll. Avdelingen har prioritert økt bruk av videomøter og smartere og mer effektiv håndtering av e-post.

Vergemål

Regjeringens målsetting er å ha en velfungerende vergemålsforvaltning i første instans. Fylkesmannen i Telemark stiller spørsmål ved om tildelte ressurser er tilstrekkelige til å få det til. Saksbehandlingstiden på noen områder er urimelig lang. Det gjelder bl.a. vergeoppnevninger der vi her varsler om at saksbehandlingstiden er 6 mndr. Det er vanskelig å se for seg at et nytt, velfungerende datasystem kan sikre behandlingstider innenfor forvaltningslovens regler.

Innenfor vanskelige rammer fungerer vergemålsmyndigheten i Telemark likevel godt. Myndigheten håndterte i 2014 38,75 % av innkommende postmengde til Fylkesmannen. Det gjøres daglig prioritering av saker og avveininger av ressursbruk. Fagansvarlig har lang erfaring, ser utfordringer i god tid og organiserer og omorganiserer arbeidet på kort varsel. De ansatte har god kompetanse, lang erfaring, er endringsvillige og tar på seg mye overtidarbeid.

Utdanning

Tilsyn og veiledning innenfor barnehage og grunnopplæring

Aktivitetskravet for 2014 er innfridd. Vi ser at det er utfordrende for barnehagemyndigheten og skoleeier å sikre at de utfører sine lovpålagte oppgaver. Det gis mange pålegg. Det gis veiledning i forkant og ofte i etterkant av tilsynene. Til tross for at systemene ikke alltid tilfredsstillers lovens krav, ser vi at skolene og kommunene er opptatt av og i hovedsak sørger for at elevenes tilbud er godt.

Gjennom forskjellige tilsyn har Fylkesmannen avdekket at skoleeierne strever med å få på plass et internkontrollsystem etter oppl § 13-10 og kap 9a. De er usikre på hva et slikt system skal inneholde og hvordan det skal operasjonaliseres. Det bør vurderes om tiden er inne for å lage et nasjonalt rammeverk for internkontroll som tilfredsstillers lovens krav. Kommunene og skolene vil da ikke bruke ressurser på å lage rammeverket, men kan konsentrere seg om å fylle det med innhold som tilfredsstillers lovkravene.

Økt kvalitet og kompetanse i barnehagen og grunnopplæringen

Fylkesmannen i Telemark har innfridd resultatkravene. Kompetansetiltak og videreutdanningstilbud er markedsført, og det er motivert til deltagelse. Høgskolen i Telemark og Telemark fylkeskommune har, særlig på barnehageområdet, vært viktige og konstruktive samarbeidspartner.

Fylkesmannen ser imidlertid at en nærmer seg en grense for hva sektoren er i stand til å absorbere:

- På barnehageområdet ser vi at tiltak rettet mot assistenter ikke får forventet påmelding. Kommunenes begrunnelse er at de ikke har råd til vikarer og at de heller ikke kan tømme barnehagene for folk. Det ser ut som strammere kommuneøkonomi gir barnehagene mindre handlingsrom. Det er beklagelig fordi det er viktig å heve kvaliteten i barnehagene gjennom økt kompetanse hos de ansatte. Kommunenes forslag til løsning er statlige midler til vikarer. Det etterlyses også statlige satsinger for barnehagelærere.
- I skolesektoren er det vanskeligere å få kommunene til å delta i de sentralt initierte satsingene. De små kommunene makter ikke å delta på flere områder samtidig. De store kommunene har større kapasitet, men de er få og prioriterer i større grad egne initiativ. Det ser ut til at kommunene prioriterer satsinger der arbeidsformen har en tydelig overføringsverdi. Til tross for et grundig arbeid med markedsføring, motivasjons- og informasjonsarbeid makter vi ikke å øke deltagelsen. Når kommunene først bestemmer seg for å delta, får vi gode tilbakemeldinger på effekten av å være med.

For både barnehage og skole bør det vurderes om de statlige satsingene i større grad skal baseres på barnehage- og skolebasert kompetanse- og kvalitetsutvikling.

Intern koordinering av arbeidet for barn og unge

I 2014 opprettet embetet en Barn- og ungegruppa for å sikre intern koordinering og for å bidra til at kommunenes/fylkeskommunens innsats rettet mot utsatte barn – og unge blir koordinert. Arbeidet er godt i gang og det er gjennomført flere tiltak for bedre koordinering.

Sektorovergrepene oppgaver skal løses gjennom samarbeid mellom berørte fagavdelinger i embetet

Prosjektet "Talenter for framtida"

Talenter for framtida er en langsiktig, regional satsing for utsatte barn og unge i Grenland. Sammen om satsingen står de seks grenlandskommunene, fylkeskommunen, NAV Telemark og Fylkesmannen. Det er formulert følgende målsetting for samarbeidet: «Gjennom felles satsing på forebyggende arbeid, tidlig innsats og økt samarbeid, skal vi bidra til at flere unge gjennomfører skolen og kvalifiserer seg til arbeidslivet». En viktig strategi i Talenter for framtida er samarbeid og samordning mellom kommuner, tjenester og forvaltningsnivåer. Viktig er det også å forbedre den ordinære driften gjennom erfaringsutveksling og kunnskapsbasert arbeid. Satsingen er meget godt forankret både politisk og administrativt blant alle de deltagende partene. Fylkesmannen leder styret av Talenter for framtida og har arbeidsgiveransvar for prosjektleder.

Talenter for framtida har fem satsingsområder. I 2014 ble det arbeidet særskilt med satsingsområdet «Færre på passive ytelser». Innsatsen ble konsentrert om tre områder:

- Styrke fraværsoppfølgingen i skolen

- Øke elevers nærvær i skolen
- Oppfølging av unge som slutter i skolen

Arbeidsmetoden i Talenter for framtida er nærmere beskrevet i det felles mandatet for Grenlandskommunene, samt årsmelding for 2013, se vedlegg. Rapportene fra kommunenes arbeid i 2014 fremgår på www.talenterforframtida.no

Våren 2014 gjennomførte alle deltagerkommunene dialogkafeer med ungdom for å få de unges innspill i utviklingsarbeidet. Dialogkafeer er en metode for brukermedvirkning utviklet av «Ungdom i svevet» i Nordland. Vi samarbeidet med Fylkesmannen i Nordland og Universitetet i Nordland om gjennomføringen av dialogkafeene. Det ble også skrevet en rapport fra arbeidet, se vedlegg.

Styret i Talenter for framtida presenterte satsingen for OECD i et møte i Paris 2. juni 2014.

Gjennom satsingen på Talenter for framtida har vi lyktes med å koble ulike forsknings- og kompetansemiljøer sammen med praksisfeltet. Fylkesmannen har nå inngått et samarbeid med Høyskolen i Telemark. Høyskolen skal blant annet kartlegge resultatet av kommunens forbedringsarbeid og utarbeide et sett med måleindikatorer slik at kommunene kan følge utviklingen innenfor satsingsområdene over tid.

For 2015 vil samarbeidet gjøre en særskilt innsats på de to gjenværende satsingsområdene; tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid. Arbeidet vil følge samme metode som tidligere.

Vi ser nå konkrete resultater av arbeidet i Talenter for framtida. Kommunene og fylkeskommunen har iverksatt en rekke kvalitetsforbedringer innen tjenestene til utsatte barn og unge og deres familier. Samarbeidet har bidratt til økt kunnskap og kompetanse innen felles oppgaveløsning. Samtidig har koordinering av de ulike innsatsene rettet mot målgruppen blitt styrket. Gjennom den felles satsingen på barn og unges oppvekstssituasjon er dette nå satt på dagsordenen i Telemark, og gjennomføringen av videregående skole i Telemark har økt over de siste tre årene.

Arbeidet er finansiert med støtte fra Arbeids- og velferdsdirektoratet og Grenlandssamarbeidet og frem for alt ved stor arbeidsinnsats fra alle de deltagende partene. Hos Fylkesmannen er det særlig Sosial- og helseavdelingen og Utdannings- og vergemålsavdelingen som er involvert i dette arbeidet.

Landbruk og næringsutvikling:

Arbeidet som er utført gjennom året bygger på proposisjoner og meldinger med stortingsmelding nr. 9 om landbruks- og matpolitikken som den sentrale, tildelingsbrev til fylkesmannsambetet og fullmaktsbrev fra LMD og Statens Landbruksforvaltning. Lokalt tilpasning gjennom landbruks- og matmelding for Telemark og lokale næringsstrategier som bygger på denne. Gjennom politiske signal gjennom året er det også vektlagt endringer som varsles og igangsettes. I første rekke gjennom mer fokus på næring og mindre på distrikt, mindre statlig styring og inngripen i lovforvaltningen og større handlingsrom for kommuner og næringsutøvere.

Bærekraftig landbruk:

Arbeidet med å sikre og ta vare på jordbruksarealene i fylket har gitt resultat. Både politisk og administrativt står jordvern på dagsorden, og vi ser resultat gjennom framlegging av arealplaner. Siste oppdaterte tall for omdisponering av jord viser en nedgang fra året før og er nå på 260 da, av dette 70 da til juletreproduksjon. I 2014 fikk vi vedtatt ATP for Telemark og Grenland som viktige styringsverktøy for arealplaner. Dessverre opplever vi at respekten for overordna og vedtatte planer ikkje alltid er til stede. Dette gjelder både for arealbruk og utnyttingsgrad. Bruk av innsigelse ved tre tilfeller i 2014 er et resultat av dette. Det er også behov for å påskynde arbeidet med kommuneplanens arealdel i noen kommuner. Vi fikk i løpet av året beskjed om at vi blir prøvefylke for samordning av statlige innsigelser til kommunale planer.

Jordbrukslandskapet er et viktig innslag i Telemarkslandskapet. Arbeidet med utvalgte kulturlandskap på Stråholmen og Jomfruland og elles gjennom SMIL-ordninga i kommunene. Det kan stilles spørsmål om resultatet

av SMIL-virkemidlene er gode nok. Det er lite penger til hver kommune, varierende innsats og kvalitet på forvaltningen.

Økt verdiskaping:

Telemark har et variert landbruk med ulike forutsetninger og konkurransekraft. Strategisk er det vektlagt å konsentrere innsatsen der vi har relative fordeler. Satsingen i fruktproduksjonen i Midt-Telemark gir gradvis resultat. Vi har fått på plass opprinnelsesmerking, nyplanting med eplesorten Rubinstep for å utvide sesongen og store investeringer i fruktlager og presseri. Alt dette med grunnlag i dyktige produsenter og fagfolk, sterkt miljø og godt samarbeid mellom kommuner, fylkesmann og Innovasjon Norge. Vi har stor tro på ekspansjon og økt verdiskaping her.

Melkeproduksjonen i Telemark har gjennomgått store endringer. Ingen fylke har større strukturendringer i melkeproduksjonen gjennom de siste åra. Mange ny og moderne fjøs er bygd, men så har vi også bare 100 melkeprodusenter tilbake. Både produksjon av gris og egg er modernisert og har tilpasset seg de konsesjonsgrensene som vi har i dag. Gjeldsgraden er høy, men med dagens rentenivå og en markedstilpasset produksjon er situasjonen levelig.

Telemark har i dag 1460 foretak som mottar produksjonstillegg. Nedgangen siste år er mindre enn på mange år. Et grovt anslag antyder at mellom 150 – 200 av foretakene har en omsetning som gir grunnlag for en heltids arbeidsplass. Dette viser hvor avhengig landbruket er av andre arbeidsplasser eller andre næringer i kombinasjon med landbruket. Resultatkontroll for landbrukspolitikken viser også at 40% av landbruksforetakene ikke har positiv næringsinntekt. Dette gir store utfordringer fremover, og arbeidet med innovasjon og nyskaping blir avgjørende.

Telemark samarbeider med nabofylkene om økt bruk av tre og bioenergi. For bioenergi er vi inne i en kritisk fase. Kraftpris er det avgjørende, og i dag er ikke bioenergi konkurransedyktig. Dette fører til stagnasjon, ingen investeringsvilje og vansker med å omsette energivirke. Pilotanlegg for bruk av biogass fra husdyrgjødsel er i drift på gårdsnivå. Det arbeides med å øke trebruk i bygg og konstruksjoner. Dette året vart bygging av studentboliger i massiv-tre i Porsgrunn igangsatt. Det arbeides også med å fremme bruk av tre i driftsbygninger.

Planteaktiviteten og kulturarbeid i skogen har stabilisert seg på et høyere nivå enn før. Det er likevel et stykke igjen til vi er i mål. Skogsvegbygginga er lagt om, og bygging av solide skogsbilveier er prioritert for støtte. Hogsten økte med 9 % i 2014. Grunnen til den beskjedne økningen ligger nok i mangel på avsetningsmuligheter og logistikk. Arbeidet med kai, tømmerterminaler og vegnett er prioritert

Landbruk over hele landet:

Etter flere år med nedgang av jordbruksareal ser vi en mindre oppgang i 2014. Dette skyldes nok klimatiske årsaker med svært vanskelige forhold i 2013, men forhåpentligvis en ny trend. Hovedtyngden av arealet i Telemark, 164 000 da, blir brukt til grovforproduksjon, 62 000 da til korn. Av grovforarealet er mellom 30 og 40 000 da godt egnet til kornproduksjon. Endringen med overgang fra korn til grovfor skyldes teknisk utvikling og behov for store, godt arronderte skifte for husdyr-produsenter. Dette har medført at grasproduksjonen har flytta seg nedover i fylket, og gått på bekostning av kornareal. Endringen har også miljømessige konsekvenser. Små, bratte og tungdrivne areal i større deler av fylket blir gradvis faset ut. De fleste distriktskommunene praktiserer svært lempelig kravet om langsiktig leigekontrakt for jord. I mange områder er spørsmålet om noen vil høste arealet år for år.

I Telemark bor 11% av befolkningen på en landbrukseigedom. Bosetting har vært og er et viktig lokalpolitisk tema i mange av distriktskommunene. Vi ser at tema som bosetting, fritidaktiviteter og andre forhold blir tillagt større vekt enn landbruksproduksjon. Dette gjør seg gjeldende i lovforvaltning, både etter særlovene for landbruket og plan og bygningslov. Dette er en lokal-tilpasning som er økende. Som distriktpolitisk virkemiddel er dette av betydning, men nærings-politisk et annet spørsmål. Landbruksavdelingen vil vektlegge denne differensieringen i arbeidet fremover.

Matsikkerhet:

Arbeidet med lokalmat og spesialiteter har stort fokus i fylket. Vi har fått på plass bedriftsnettverk gjennom organisasjonen «Regional Matkultur» for Agder og Telemark. Telemarksbedrifter deltok i år på IGW i Berlin. Satsingen er godt forankret i landbruk- og matmeldingen for Telemark, og både fylkesmann, fylkeskommune og IN er involvert i arbeidet. I 2014 er oppstartsår for oppdrett av røye i ferskvann. Anlegget vil kunne produsere 270 tonn i året av stedegen fisk, oppforingstid på 18-20 mnd. og har i dag 3,5 årsverk. Vinje viltslakteri har kome over i konsolideringsfase og skjer ned 12-14 tonn med vilt og 15 tonn med småfe/storfe. To mikrobryggeri er

oppe og går, og har lykkas godt med kvalitet og produksjon. Totalt har vi nå ca 35 lokalmatprodusenter i fylket, 10 med betydelig omfang, 20 med potensiale for å vokse og 5 i endring/oppstartsfasen. Utviklingsarbeid og nyskaping er viktig i åra som kommer.

Fylkesmannen legger opp til samhandling med mattilsynet på ulike områder. Arbeidet mot lokalmatprodusentene ser ut til å fungere bra. I forhold til dyrevelferd er rutiner og ulik praktisering mellom distriktskontor fremdeles en utfordring.

Miljøvern

Telemark er et fylke med mange utfordringer, både sosialt og næringsmessig. Dette dominerer fokuset både i kommunene og i fylkeskommunen. Det er derfor krevende å få tilstrekkelig fokus på og prioritering av miljøsakene. På denne bakgrunnen er det utfordrende å komme på offensiven eksternt i forhold til informasjon og veiledning innenfor vårt saksfelt. Dette er bekymringsfullt særlig når kommunene bygger ned den naturfaglige kompetansen. Fagmiljøene blir små og kvaliteten på arbeidet blir svekket.

Klima

Klima er utpekt som et av de viktigste områdene for miljøforvaltningen. Vår viktigste arena for formidling av statlig politikk innen klimaområdet er gjennom medvirkning i arealplanleggingen. Her blir det gjort en solid innsats fra embetet samlet. Vi ser likevel når vi etterspør oppfølging av lokale klima- og energiplaner at dette ikke har den fokus ute i kommunene som de sentrale politiske føringer skulle tilsi. Det gjelder særlig de mindre kommunene i fylket. Her savner vi verktøy og virkemidler som kan gjøre oss mer attraktive som samarbeidspartner slik at vi kan komme i en bedre posisjon påvirkning og veiledning

Miljøhensyn i planlegginga

Nye signaler om bruk av innsigelser er implementert i vårt arbeid med arealplaner. Vi legger mer vekt på å gi gode innspill under varsel og tidlig planfase, men savner dialog med kommunene i mellomfasen før offentlig ettersyn. Gjennom deltagelse i prøveprosjektet om samordning av statlige innsigelser og vil i 2015 prøve å bruke dette arbeidet til å etablere bedre dialog med kommunene i denne tidlige fasen.

Vi har gitt noen innsigelser i prinsipielle saker der vi mener sterke nasjonale og regionale interesser er utfordret, men ingen planer er sendt departementet for endelig avklaring. Vi legger særlig vekt på å følge opp regionale planer som f.eks. ATP for Grenland og de regionale planene for de nasjonale villreinområdene. Det er med bekymring at vi ser flere eksempler på at kommunene utfordrer disse regionale planene i sin egen planlegging. Flere av de nevnte innsigelsene er knyttet til slike forhold. Vi har i 2014 hatt både kommuneplanen for Porsgrunn og Skien til behandling. Oppfølging av STPATP har vært utfordrende og utløst innsigelser fra vår side, men gjennom oppfølgende dialoger ser disse problemstillingene nå ut til å løse seg. I disse prosessene ser vi et stort behov for ytterligere styrket kunnskapsgrunnlag om naturgrunnlaget. I forhold til Naturbase gjelder det både nykartlegging og kvalitetsheving av eksisterende data.

Motorferdsel i utmark er et område med stort fokus i øvre del av fylket, særlig i Vinje som har vært med i prøveprosjektet med kommunale løyper. Det har vært krevende å forholde seg til skiftende politiske signaler innen dette området og gi god nok veiledning både til kommuner og publikum. Skiftene signaler påvirker også kommunens vurderinger i de ordinære dispensasjonssakene og drar praksis i en retning som neppe er i tråd med dagens lovverk på området.

Situasjonen etter avslutning av prøveprosjektet i Vinje er uoversiktlig og det forgår trolig omfattende kjøring som ikke er i tråd med eksisterende lovverk. I følge våre tilbakemeldinger fra SNO og Politiet er dette også et problem i mange av de andre kommunene i området. Dette er utvilsomt en trussel både mot friluftslivet og sårbare arter som f.eks. villrein.

Vannforvaltning

Arbeidet med vannforvaltning er omfattende og komplekst. Det har vært utfordrende å følge opp alle pågående planprosesser siste år. Samarbeidet med de lokale prosjektlederne i vannområdene har vært godt og de har bidratt vesentlig til oppdatering av kunnskapsgrunnlaget om miljøtilstanden i våre vassdrag. Vi frykter imidlertid at mange bidragsyttere til de faglige vurderinger har gitt noe varierende kvalitet i kunnskapsgrunnlaget.

Telemark er et fylke med mye utbygget vannkraft. Arbeidet med medvirkning til ulike vannkraftsaker har vært omfattende i 2014. Mange saker har vært fremmet og det er utfordrende å vurdere samlet miljøbelastning når vi ikke har en regional plan for temaet. Det er og krevende å avveie dette mot andre føringer knyttet til klimavennlig

energiproduksjon.

Fiskeforvaltning er et tema som vekker engasjement i fylket, ofte i tilknytning til kraftutbygging/-produksjon. En stor del av våre ressurser på dette området er brukt til oppfølging av den elektriske fiskesperra i Telemarkskanalen. I 2014 har vi gjort et betydelig arbeid for å rydde opp i gamle uløste problemstillinger og etablere en ny kommunikasjonsstrategi. Dette har gitt anerkjennelse hos kommunen, men det er fremdeles et stort engasjement om saken hos enkelte aktører som er motstandere av denne installasjonen. Så lenge vi ikke får andre aktører til å ta ansvar for driften av sperra, er det grunnlag for å stille spørsmål med om installasjonen gir resultater som står i samsvar med vår ressursbruk på området. Det er i alle fall ingen tvil om at saken tar så mye ressurser at det hindrer oss i å legge større innsats på andre deler av fiskeforvaltninga.

Rovvilt

Vi legger stor vekt på å følge opp rovviltpolitikken på regionalt nivå. Samarbeide med de andre fylkene i region 2 er godt. Vi har for Telemarks sin del hatt et rolig år i 2014 med sterk reduksjon i skadeomfang på beitedyr noe som har gitt en nedgang i tallet på søknader om erstatning for skade på husdyr med 33 % sammenlignet med 2013. Vi har heller ikke mottatt søknader om skadefelling i beitesesongen. Vi antar dette skyldes stort uttak av gaupe i jakta for 2014 og at vi ikke har hatt ulv eller bjørn innom fylket i beitesesongen.

Verneplaner

Arbeidet med Jomfruland nasjonalpark går i hovedsak etter prosjektplanen og vi er svært god fornøyd med det gode samarbeidet med kommunen og lokale aktører.

Skogvern har blitt prioritert høyt de siste årene. Det er tilfredsstillende å registrere at dette har gitt resultater og vi har fått gjennomført mange gode verneprosesser med påfølgende vernevedtak. Tilbudet av nye områder er fortsatt stort men det er nå grunn til å vurdere om behovet er i ferd med å bli dekket, sett i lys av den store ressursbruken på området. I alle fall bør aktiviteten i større grad styres av behovet enn av tilbud av områder fra grunneierne.

Tilsyn

2014 har vært et år med god tilsynsaktivitet. Det gjelder både nasjonale aksjoner rettet mot særskilte bransjer og tilsyn med avløp- og avfallsanlegg. Det er en utfordring at kompetansen om miljøspørsmål og internkontroll er begrenset blant en del av de virksomheter vi fører tilsyn med (mindre bedrifter). Vår erfaring er likevel at tilsyns gir gode resultater på den måten at vi kommer i dialog med ulike virksomheter på en måte som gir et godt grunnlag for veiledning. Utfordringen er å få inn nødvendig informasjon som dokumentasjon på at feil er rettet slik at sakene kan avsluttes.

Giftfritt miljø

Vi har fulgt opp aksjoner rettet mot skipsverft i tråd med overordna prioriteringer. Det er imidlertid et spesielt krevende arbeid her i Telemark. Vi registrerer at det er behov for tiltak utenfor flere av våre verft, men sett i sammenheng med den store utfordringen knyttet til forurensa sjøbunn i sedimenter i Grenlandsfjordene generelt, så er det vanskelig å gripe fatt i disse enkeltlokalitetene uten samtidig å ta grep for å forbedre situasjonen for hele fjordsystemet i Grenland. Ansvar for dette ligger hos Miljødirektoratet.

Plan og bygg

Arbeidet med arealplanlegging er prioritert i embetet og vi har et velfungerende samarbeid på tversa av avdelingsgrenser. Nye retningslinjer og politiske signaler er fulgt opp og formidlet videre til kommunene. Vi har prioritert å følge overordnede planprosesser som ATP for Grenland og regionale planer for villreinområdene tett. På den bakgrunnen er det bekymringsfullt at vi litt for ofte ser kommunale vedtak som går på tvers av den enighet som en har kommet fram til gjennom disse prosessene. Det er i hovedsak dette som er bakgrunn for vår innsigelse i 2014.

Etter et omfattende forbedringsarbeid gjennom LEAN-metodikk greidde vi i starten av 2014 å redusere saksbehandlingstiden til under 3 måneder. Dessverre har vi som følge av sykdom og permisjoner fått redusert kapasiteten utover året slik at vi nå igjen har oversteget denne fristen. Vi følger situasjonen tett og prioriterer saker med større samfunnsmessig betydning.

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
Klima- og miljødepartementet	kr 8 929 576,04	kr 2 582 098,22
Landbruks- og matdepartementet	kr 8 537 186,97	kr 0,00
Kunnskapsdepartementet	kr 5 550 248,53	kr 1 843 660,83
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	kr 2 468 391,56	kr 528 692,78

Årsrapport 2014 Fylkesmannen i Telemark - Innhold:

Justis- og beredskapsdepartementet	kr 2 945 755,68	kr 4 960 118,24
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	kr 24 152 667,53	kr 0,00
Arbeids- og sosialdepartementet	kr 1 098 720,64	kr 1 294 861,86
Helse- og omsorgsdepartementet	kr 8 976 105,45	kr 1 898 394,57
Andre	kr 338 084,71	kr 0,00
Sum:	kr 62 996 737,00	kr 13 107 826,00

IV - Styring og kontroll i embetet

Embets overordnede system for styring, planlegging, gjennomføring og oppfølging:

Embetet har over flere år bygget opp et system for virksomhetsstyring, planlegging og kontroll som bygger på DFØ, s veiledere og metoder. Systemet er basert på prinsippene for mål og resultatstyring og inkluderer, en langsiktig Strategisk plan, årlige Virksomhetsplaner med tilhørende årsbudsjett og økonomiplan. På definerte felles områder følges virksomhetsplanene opp med egne årlige handlingsplaner som f.eks.; kompetanseutvikling, likestilling, miljø og HMS.

De tverrfaglige utfordringene i embetet blir fulgt opp av egne arbeidsgrupper med representanter fra alle fagavdelingene. Arbeidsgruppene rapporterer til ledergruppa i embetet. For 2014 var følgende grupper i drift: Plansaker, Kommunikasjon, Gis (Kart og GEO data), Tilsyn, Sikkerhetsutvalg og Velferdskomite.

For oppfølging av virksomhetsstyringen og av de tverrfaglige arbeidsgruppene er det utviklet et eget resultatrapporteringssystem med rapportering til ledergruppa hver tertial.

Med utgangspunkt i embets overordnede styringssystem utarbeider hver enkelt avdeling sin egen årlige virksomhetsplan der de ulike embetsoppdragene og resultatområdene er integrert. Risikostyring er integrert i virksomhetsstyringen både på embets- og på avdelingsnivå.

Vårt kvalitetssystem inneholder i tillegg til alle viktige rutiner, prosedyrebeskrivelser og styrende dokumenter også et meldesystem etter arbeidsmiljøloven og internkontrollforskriften. Fra 2011 er det i alt registrert 182 meldinger. De ansatte melder om avvik, uønsket hendelser, kundeklager og forbedringsforslag. Ca. 50 % av meldingene er driftsrelaterte, 25% medarbeiderrelaterte og 25% oppgaverelaterte. Det er fortsatt mange meldinger som går utenom det formelle meldesystemet vårt og som derfor ikke blir registrert.

Vår økonomistyring følger Statens økonomiinstruks. I tillegg er det innført egne interne kontrollrutiner som følges opp gjennom tett kontakt med avdelingsdirektørene gjennom hele året.

Vi har god økonomistyring med kun små avvik fra avtalte budsjettmål.

Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjon i embetet:

Bemannings situasjonen i embetet er på enkelte områder krevende. Til ledige stillinger er det mange søkere, men få kvalifiserte. På enkelte saksområder innenfor kommunal forvaltning, plan- og bygningsrett, helse og sosialområdet brukes det mye tid på intern opplæring av nyansatte.

Embetet har en langsiktig kompetanse og bemanningsplan. I 2014 ble opplæring i IKT, forvaltningsrett, Lean analyse, og nynorsk prioritert.

Prosjekter og igangsatte tiltak:

På enkelte områder innenfor helse & sosial, plan – og bygningsrett og på vergemålsområdet er det i perioder betydelige kapasitetsproblemer som resulterer i overskridelse av normerte saksbehandlingstider. På området Plan- og bygningsrett ble det i 2014 gjennomført en egen Lean-analyse som kuttet saksbehandlingstidene med 40% i en periode med full bemanning. Over året har det vært utfordrende å opprettholde denne effektiviteten. Det har sammenheng med store variasjoner i saksmengden og diskontinuitet i bemanningen på grunn av fravær og rekruttering. I et relativt lite embetet som vårt merkes dette godt.

Gjennomførte risikoanalyser viste at sikkerheten i ekspedisjonsområdet var for dårlig. Det ble derfor gjennomført ombygging, innglassing, bygging av egen sluse og skjerpet adgangskontroll.

Riksrevisjonens rapporter:

Embetet har ingen merknader i årets rapport fra Riksrevisjonen om regnskapet og regnskapsavslutningen vår. Rapporten fra forvaltningsrevisjonen er ennå ikke mottatt.

Personalmessige forhold:

Embetet hadde pr 31.12.14 110 ansatte, hvorav 101 faste ansatte og 7 midlertidige (engasjement) og 2 vikarer. Årsverk gjennom året utgjorde 92,2.

Vi hadde 70 kvinner og 40 menn pr årsskifte og gjennomsnittsalderen på samme tid var 51,7 år. Det er ikke lønnsforskjeller som er kjønnsbetinget, men en andel av kvinnene har lavere utdanning og dermed lavere lønn.

Vi har som mål å ansette flere med innvandrerbakgrunn eller redusert funksjonsevne. I våre annonser har vi denne teksten: *«Vi har som mål at vår arbeidsstyrke i størst mulig grad skal gjenspeile mangfoldet i befolkningen. Vi ønsker å rekruttere personer med innvandrerbakgrunn og redusert funksjonsevne. Informer oss gjerne om dette.»*

I 2014 var det ingen som sa de hadde nedsatt funksjonsevne. Vi har imidlertid inne flere personer på tiltak fra NAV med nedsatt funksjonsevne, totalt i 2014 har dette vært 3 personer.

Vi har et godt utbygget kvalitetssystem, hvor HMS-håndbok ligger lett tilgjengelig. I den elektroniske kvalitetshåndboken er det innbygget et system for avvikshåndtering.

Økonomiske utfordringer:

Embetet har en stram økonomi med lite handlingsrom. De årlige tildelingene dekker bare 90 % av driftskostnadene. De resterende 10 % av driftsbudsjettet må dekkes inn gjennom kostnadsdekning over fremmedkapitler, refusjon for sykefravær og fødselspenger. Denne andelen har vært stabil de siste 5 årene. Embetet har jobbet systematisk med å effektivisere driften gjennom stram prioritering, endring av rutiner, bruk av IKT og gunstige innkjøp. Mens hovedtildelingen til embetet økte med ca. 8% fra 2012 til 2015 ble utgiftene til drift redusert med 3% i samme tidsrom.

V - Vurdering av framtidsutsikter

Kap 5 Vurdering av framtidsutsikter

Offentlig forvaltning i Telemark vil de nærmeste årene i stor grad bli preget av regjeringens Kommunereform og Regionreform. Gjennomføringen av disse to reformene blir bestemmende for oppgave- og rollefordeling både på lokalt og regionalt nivå. Tida framover vil derfor være preget av en del usikkerhet før prosessene avsluttes og endelige valg er tatt. Embetet har valgt å delta aktivt i omstillingsarbeidet for å være best mulig rustet til å møte nye utfordringer. Vi bruker vår kommunekunnskap og vår fagkunnskap på mange arenaer allerede som både prosessveiledere og informasjonsrådgivere. Målet er å fremme gode løsninger som både ivaretar formålet med reformene og hensynet til lokal tilpasning.

Eksterne forhold som kan påvirke embetets evne til å løse samfunnsoppdraget

Som region har Telemark hatt en betydelig lavere vekst enn sine nabofylker, både demografisk og økonomisk. Fylket sliter også med utfordringer på andre områder som levekår, kompetanse og konkurransekraft. Investeringer i ny infrastruktur på både vei og bane gir grunn til optimisme og vil kutte ned på reisetiden mot Oslo-regionen. På sikt forventes dette å styrke vekstimpulsene til fylket.

Større og sterkere kommuner vil stille embetet overfor nye krav til faglighet og dokumentasjon. De vil forvente mindre detaljstyring, mer rammestyring og at det i større grad tas hensyn til deres egenkontroll. Vi regner også med at betydningen av vår samordning gjennom både direkte og indirekte virkemidler vil øke.

Embetet er godt rustet til å møte denne utfordringen etter aktivt å ha jobbet med mange samordningsinitiativ over lang tid innenfor hele det kommunale tjenesteområdet. Embetet jobber med prosesser og arbeidsformer som støtter opp under samordning både på områdene utsatte barn og unge, kommunal omstilling og fornyelse og nå nylig; samordning av statlige innsigelser mot kommunale planer.

På området samfunnsikkerhet og beredskap er kommunene og næringslivet godt forberedt og øvet. De største aktørene på industrisiden har sin egen beredskap som øver jevnlig i storskala og i samhandling med kommunene og de andre blålysetatene. Politiet og fylkesmannsambetet har felles administrative grenser som er et fortrinn for effektiv samhandling mellom etatene.

Interne forhold som kan påvirke embetets evne til å nå fastsatte mål og resultater

Embetet har over tid løst samfunnsoppdraget på en tilfredsstillende måte. I perioder har det vært kapasitetsproblemer innenfor enkelte områder på grunn av ressursmangel. Særlig krevende har det vært å få redusert saksbehandlingstiden for klagesaker etter Plan- og bygningsloven. Det samme gjelder på Vergemålsområdet der introduksjonen av nytt saksbehandlingssystem i tillegg har gitt utfordringer. Over tid er imidlertid de øvrige avvikene fra normert saksbehandlingstid få og håndterbare embetet sett under ett.

Bemanningssituasjonen er god og embetet har ikke hatt vesentlige problemer med hverken å rekruttere eller å beholde viktig kompetanse selv om det på noen områder er stor konkurranse om de beste søkerne.

Embetets økonomi er imidlertid presset. Gjennom effektivisering av det administrative området og de interne fellestjenestene, er det frigjort ressurser til saksbehandling. Videre effektivisering må skje gjennom fortsatt endring av arbeidsrutiner og mer utstrakt bruk av IKT. IKT løsninger er dyre å utvikle og krevende å kvalitetssikre. For å sikre en felles standard som kan integreres i våre andre fagsystemer, er dette en oppgave som i større grad enn i dag må gjennomføres sentralt.

Med de endringer som kommer, vil vi ha spesiell oppmerksomhet på utvikling av nye tilsynsmetoder, samordning og samfunnsøkonomiske analyser med vekt på dokumentasjon av effekter og resultater.

Mer sterkere konkurranse om den best kvalifiserte arbeidskraften innenfor offentlig sektor, forventer vi økt press på lønninger, mer differensiering og spesialisering. Kravene til ledelse og lederskap vil øke med de nye utfordringene embetet kommer til å møte. Utfallet av hvordan embetet skal kunne løse disse oppgavene vil også i stor grad også være avhengige av hvilket handlingsrom embetet får og hvilke nye rammebetingelser vi må tilpasse oss.

VI - Årsregnskap

Ledelseskommentarer til regnskapet 2014.

Formål

Fylkesmannen i Telemark er underlagt Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Embetet er et ordinært statlig forvaltningsorgan og fører regnskapet i henhold til kontantprinsippet.

Fylkesmannen er statens representant i fylket og har ansvaret for å følge opp vedtak, mål og retningslinjer fra Stortinget og regjeringen. Fylkesmannen er bindeleddet mellom kommunene og sentrale myndigheter.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til Reglement for økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og Virksomhets- og økonomiinstruks for Fylkesmannen.

Jeg mener at regnskapet gir et dekkende bilde av Fylkesmannens disponible bevilgninger og regnskapsførte utgifter og inntekter, eiendeler og gjeld.

Det er viktig å bemerke at årsregnskapet ikke bare gjelder fylkesmannens rene driftsutgifter, men også alle ordninger embetet administrert i 2014.

Vurdering av vesentlige forhold

Fylkesmannen i Telemark har disponert tildeling på ordinær drift på kr 64 096 000. I tillegg kommer belastningsfullmakter som vist i bevilgningsrapporten.

Årsresultatet for Fylkesmannens ordinære drift viser et mindreforbruk på kr 1 099 263, som vi søker overført til 2015. Mindreforbruket skyldes i hovedsak refusjon av syke- og fødselspenger.

Embetet har som mål å redusere sykefraværet til i gjennomsnitt 4% over året. Resultatet for 2014 ble 4,97%.

Embetet har fortsatt en stram økonomi med lite handlingsrom. De årlige tildelingene dekker bare 90 % av driftskostnadene. De resterende 10 % av driftsbudsjettet må dekkes inn gjennom kostnadsdekning av oppgaver som finansieres utenom kap 052501, refusjon for sykefravær og fødselspenger. Denne andelen har vært stabil de siste 5 årene. Embetet har jobbet systematisk med å effektivisere driften gjennom tydelige prioriteringer, endring av rutiner, bruk av IKT og gjennom aktiv bruk av gunstige innkjøpsavtaler. Mens tildelingen til embetet over kap 052501 økte med ca. 8% fra 2012 til 2015 ble utgiftene til drift redusert med 3% i samme tidsrom.

Å følge opp finansieringen av tildelinger til oppgaver og prosjekter utenom kap 0525 er fortsatt krevende siden departementene har svært ulik praksis både mht vilkår, rapporteringskrav og tildelingstidspunkt.

Vi budsjetterte med ombygging av resepsjonen i 2014. Etter en risikovurdering, ble det bestemt at vi måtte beskytte de ansatte i resepsjonen bedre, og bygge sluse for at ikke uvedkommende skulle kunne ta seg lett inn i bygget. Dette ble en større prosess enn forventet, for administrasjonen, i året som gikk.

Riksrevisjonen er vår eksterne revisor. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert pr dd, men vi antar at revisjonsberetningen foreligger i andre kvartal 2015. Frem til da er revisjonsberetningen u.off.

Kari Norheim-Larsen (sign)
Fylkesmannen i Telemark

Prinsippnote årsregnskapet

Årsregnskap for Fylkesmannen i Telemark er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"), fastsatt 12. desember 2003 med endringer, senest 18. september 2013. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av Kommunal- og Moderniseringsdepartementet.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser grupper av kontoer som inngår i mellomværende med statskassen.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- d) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene korresponderer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "*Netto rapportert til bevilgningsregnskapet*" er lik i begge oppstillingene.

Fylkesmannen i Telemark er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.8.1. Ordinære forvaltningsorgan (bruttobudsjetterte virksomheter) tilføres ikke likviditet gjennom året. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som Fylkesmannen i Telemark har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som Fylkesmannen i Telemark har fullmakt til å disponere. Oppstillingen viser alle finansielle eiendeler og forpliktelser Fylkesmannen i Telemark står oppført med i statens kapitalregnskap.

Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver kombinasjon av kapittel/post. Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kombinasjon av kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet og vises i kolonnen for regnskap.

Artskontorrapporteringen

Artskontorrapporteringen viser regnskapstall Fylkesmannen i Telemark har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Fylkesmannen i Telemark har en trekkrettighet for disponible tildelinger på konsernkonto i Norges bank. Tildelingene skal ikke inntektsføres og vises derfor ikke som inntekt i oppstillingen.

Note 7 til artskontorrapporteringen viser forskjeller mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering for regnskapsår 2014

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merutgift (-) og mindreutgift
0525	Fylkesmannsembetene - driftsutgifter	01	Driftsutgifter	A, B	64 096 000	65 456 318	-1 360 318
0525	Fylkesmannsembetene - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	335 000	3 760 462	-3 425 462
0225	Tiltak i grunnopplæringen - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		255 000	255 000	
0225	Tiltak i grunnopplæringa - særskilde driftsutg	21	Spesielle driftsutgifter		1 247 000	1 247 000	
0225	Tilskudd til oppl. av barn og unge i statl. asyl	64	Diverse		2 512 000	2 509 668	
0225	Tilskudd til leirskoleopplæring	66	Diverse		1 021 000	1 020 821	
0226	Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen - spes.	21	Spesielle driftsutgifter		5 244 972	5 151 404	
0226	Kvalitetsutvikling i grunnskolen - videreutdat	22	Diverse		16 759 641	16 689 391	
0231	Utviklings tiltak barnehage	21	Spesielle driftsutgifter		3 930 000	3 929 613	
0310	Tilskudd til tros- og livssynssamfunn	70	Tilskudd		Åpen fullmakt	3 095 855	
0469	Vergemålsordningen - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		6 613 103	6 613 103	
0469	Vergemålsordningen - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		Åpen fullmakt	4 682 530	
0470	Fri sakførsel	70	Tilskudd		Åpen fullmakt	4 840	
0470	Fritt rettsråd	71	Tilskudd		Åpen fullmakt	4 235 769	
0571	Rammertilskudd til kommuner - spes. driftsutg	21	Spesielle driftsutgifter		300 000	79 153	
0621	Tilskudd til sosiale tjenester og sosial inklude	21	Spesielle driftsutgifter		1 946 940	1 946 940	
0621	Sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte	63	Diverse		8 663 449	8 663 359	
0718	Rusmiddelforebygging - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		346 700	346 700	
0719	Annet folkehelsearbeid - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		25 000	25 000	
0734	Særskilte tilskudd til psykisk helse og rustilta	01	Driftsutgifter		Åpen fullmakt	1 567 891	
0761	Omsorgstjeneste - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		612 300	612 300	
0761	Tilskudd til omsorgstjenester	60	Diverse		7 340 200	7 340 200	
0762	Primærhelsetjeneste - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		60 000	60 000	
0762	Primærhelsetjeneste - forebyggende helsetjen	60	Diverse		1 530 000	1 530 000	
0762	Forebygging av uønsket svangerskap og abor	73	Tilskudd		430 000	430 000	
0763	Rustiltak - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		354 100	354 100	
0763	Rustiltak - kommunalt rusarbeid	61	Diverse		14 484 678	14 332 451	
0764	Psykisk helse - psykisk helsearbeid	60	Diverse		1 238 035	950 078	
0781	Forsøk og utvikling mv - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		Åpen fullmakt	24 708	
0783	Personell - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		1 100 000	1 093 909	
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet - spes. drif	21	Spesielle driftsutgifter		958 892	958 892	
0854	Kommunalt barnevern	60	Diverse		19 953 059	19 953 059	
1144	Miljørettet prosjektarbeid m.m.	77	Tilskudd		95 000	88 254	
1410	Miljøovervåking og miljødata	21	Spesielle driftsutgifter		983 000	983 000	
1420	Miljødirektoratet - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		988 578	988 578	
1420	Miljødirektoratet - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		2 276 000	2 275 796	
1420	Statlige vannmiljøtiltak	22	Diverse		4 575 000	4 570 378	
1420	Tiltak i verneområder	31	Diverse		1 752 000	1 676 609	
1420	Erstatning for beitedyr tatt av rovvilt	72	Tilskudd		3 000 000	2 040 130	
1420	Forebyggende og konfliktdependende tiltak i r	73	Tilskudd		1 300 000	1 300 000	
1420	Friluftsmål	78	Tilskudd		2 370 000	2 370 000	
1420	Tilskudd til prioriterte arter og utvalgte natur	82	Diverse		1 080 000	1 068 625	
1425	Vilt- og fisketiltak - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		300 000	289 336	
1425	Tilskudd til fiskeformål	70	Tilskudd		290 000	290 000	
1425	Tilskott til viltformål	71	Tilskudd		204 422	202 290	
Sum utgiftsført					180 571 069	197 063 510	

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merinntekt og mindreinntekt (-)	
3525	Inntekter ved oppdrag	01	Driftsinntekter	0	4 290 675	4 290 675	
3525	Ymse inntekter	02	Ymse	0	133 918	133 918	
3525	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	15	Refusjon av arbeidsmarkedstiltak	0	149 909	149 909	
3525	Refusjon av fødsels- og adopsjonspenger	16	Refusjon av foreldrepenger	0	801 611	801 611	
3525	Refusjon av sykepenger	18	Refusjon av sykepenger	0	1 374 143	1 374 143	
5309	Tilfeldige inntekter, ymse	29	Ymse	0	346 537		
5700	Arbeidsgiveravgift	72	Arbeidsgiveravgift	0	7 786 706		
Sum inntektsført					0	14 883 498	
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet					182 180 012		
Kapitalkontoer							
60067801	Norges Bank KK /innbetalinger				7 847 962		
60067802	Norges Bank KK/utbetalinger				-189 828 852		
715208	Endring i mellomværende med statskassen				-199 122		
Sum rapportert					0		
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (201412)							
Konto	Tekst			2014	2013	Endring	
6260	Aksjer			0	0	0	
715208	Mellomværende med statskassen			-2 573 762	-2 374 639	-199 122	

Virksomhet: AF - Fylkesmannen i Telemark

Note A Forklaring av samlet tildeling			
Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre i hht avgitte belastningsfullmakter	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastnings-fullmakter	Standard refusjoner på inntekstpostene 15-18	Merinntekter iht merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
052501	"kan overføres"	-1 360 318	0	-1 360 318	2 325 663	133 918			1 099 263	[5% av årets tildeling i note A]	1 099 263
052521	"kan overføres"	-3 425 462	0	-3 425 462		4 290 675			865 213	[5% av årets tildeling i note A]	865 213

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se rundskriv R-2/2013 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Mottatte belastningsfullmakter

Stikkordet «kan overføres»

Stikkordet «kan benyttes under»

Stikkordet «overslagsbevilgning»

Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre)

Fullmakt til å bruke standard refusjoner av lønnsutgifter til å overskride utgifter

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter

Fullmakt til å overskride investeringsbevilgninger mot tilsvarende innsparing under driftsbevilgninger under samme budsjettkapittel

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i de tre følgende budsjettår

Innsparing i regnskapsåret som følge av bruk av fullmakt til å overskride driftsbevilgninger til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i de tre følgende budsjettår

Romertallsvedtak

Mulig overførbart beløp

Oppstilling av artskontorrapporteringen for 2014

	Note	201412	201312
Inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	0	66 623
Salgs- og leieinnbetalinger	1	4 424 592	5 264 191
Andre innbetalinger	1	2 000	20 000
Innbetaling av finansinntekter	1	0	0
<i>Sum innbetalinger</i>		4 426 592	5 350 814
Utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	2	67 255 631	61 324 299
Offentlige refusjoner vedrørende lønn	2	-2 325 663	-2 909 569
Utbetalt til investeringer	3	845 790	959 990
Utbetalt til kjøp av aksjer		0	0
Andre utbetalinger til drift	4	38 332 953	40 624 271
Utbetaling av finansutgifter	4	1 697	0
<i>Sum utbetalinger</i>		104 110 407	99 998 991
Netto rapporterte utgifter til drift og investeringer		99 683 814	94 648 176
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	5	0	0
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	6	90 629 440	61 951 317
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer til andre</i>		90 629 440	61 951 317
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
5700 Folketrygdens inntekter - Arbeidsgiveravgift		7 786 706	7 036 042
5309 Tilfeldige inntekter (gruppeliv m.m)		346 537	536 234
<i>Sum inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler</i>		8 133 243	7 572 275
Netto utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		182 180 012	149 027 218
Oversikt over mellomværende med statskassen			
Eiendeler og gjeld		201412	01.01.2014
Fordringer (legg til linjer og vis på konto)	7	20 000	26 672
Kasse (legg til linjer og vis på konto)	7	0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank (legg til linjer og vis på k	7	0	0
Skyldig skattetrekk	7	-2 603 533	-2 405 219
Skyldige offentlige avgifter (legg til linjer og vis på konto)	7	0	0
Annen gjeld (legg til linjer og vis på konto)	7	9 771	3 908
Sum mellomværende med statskassen		-2 573 762	-2 374 639

Note 1 Inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet 2014

	201412	201312
<i>Innbetalinger fra gebyrer</i>		
Byggesaksgebyr	0	0
Tilsynsavgift elsikkerhet	0	0
Gebyrer / avgift omsetning produksjon sprengstoff første omsetningsledd	0	0
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>		
Andre tilskudd og overføringer	0	66 623
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	0	66 623
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>		
Inntekter av oppdrag, utenfor avgiftsområdet	4 424 592	5 264 191
Sum salgs- og leieinnbetalinger	4 424 592	5 264 191
<i>Andre innbetalinger</i>		
Salg av utrangert materiell, avgiftsfritt	2 000	20 000
Sum andre innbetalinger	2 000	20 000
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst (agio)	0	0
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	0
Sum inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet	4 426 592	5 350 814

Note 2 Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter og innbetalinger av offentlige refusjoner vedrørende lønn 2014

	201412	201312
<i>Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter</i>		
Lønninger	54 383 874	50 167 311
Arbeidsgiveravgift	7 803 591	7 036 042
Pensjonsutgifter*	0	0
Andre ytelser	5 068 166	4 120 946
Sum utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	67 255 631	61 324 299
<i>* Denne linjen benyttes av virksomheter som innbetaler pensjonspremie til SPK.</i>		
<i>Offentlige refusjoner vedrørende lønn</i>		
Sykepenge og andre refusjoner	2 325 663	2 909 569
Sum offentlige refusjoner vedrørende lønn	2 325 663	2 909 569
Antall årsverk:	92	95

Kommentar:

Andre ytelser er i hovedsak utbetaling til sensorer, godtgjøring til verger, honorar til kontrollkomisjonen, nemnder og andre styrer, råd og utvalg

Note 3 Utbetalt til investeringer 2014

	201412	201312
Immaterielle eiendeler og lignende	46 184	140
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Beredskapsanskaffelser	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Nasjonaleiendom og kulturminner	0	0
Maskiner og transportmidler	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	799 606	943 202
Andre utgiftsførte investeringer (*)	0	16 649
Sum utbetalt til investeringer	845 790	959 990
<i>(*) Spesifiseres ytterligere dersom det er andre vesentlige poster som bør fremgå av regnskapet</i>		

Note 4 Andre utbetalinger til drift og utbetaling av finansutgifter 2014

	201412	201312
<i>Andre utbetalinger til drift</i>		
Husleie	6 223 012	5 849 855
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	677 447	388 419
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	2 252 081	2 254 966
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	375 254	249 460
Mindre utstyrsanskaffelser	338 731	292 721
Leie av maskiner, inventar og lignende	835 834	1 010 503
Konsulenter og andre kjøp av tjenester fra eksterne	18 385 370	20 276 361
Reiser og diett	1 655 229	1 642 261
Øvrige driftsutgifter (*)	7 589 995	8 659 726
Sum andre utbetalinger til drift	38 332 953	40 624 271
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Renteutgifter	1 697	0
Agiotap	0	0
Andre finansutgifter	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	1 697	0
<i>(*) Bør spesifiseres ytterligere dersom det er vesentlige poster som bør fremgå av regnskapet</i>		

Note 5 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten 2014

	201412	201312
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	0	0

Note 6 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten 2014

	201412	201312
Tilskudd til kommuner	0	48 676 784
Tilskudd til fylkeskommuner	0	2 189 816
Tilskudd til kommuner	76 901 037	0
Tilskudd til fylkeskommuner	2 589 133	0
Tilskudd til private	4 859 932	5 308 533
Tilskudd til organisasjoner	4 080 817	4 474 962
Tilskudd til statsforvaltningen	2 198 521	1 301 222
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	90 629 440	61 951 317

Note 7 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen 2014

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	201412	201412	Forskjell
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	
Finansielle anleggsmidler			
Finansielle anleggsmidler*	0	0	0
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	0	0	0
Andre fordringer	20 000	20 000	0
Kasse og bank	0	0	0
Sum	20 000	20 000	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	0	0	0
Skyldig skattetrekk	-2 603 533	-2 603 533	0
Skyldige offentlige avgifter	0	0	0
Annen kortsiktig gjeld	9 772	9 772	0
Sum	-2 593 762	-2 593 762	0
Langsiktige forpliktelser			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Sum	-2 573 762	-2 573 762	0

* Virksomheter som eier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 7 B

Del B Spesifisering av investeringer i aksjer og selskapsandeler

	Forretnings-	Ervervsdato	Antall aksjer	Eierandel	Stemmeandel	Årets resultat i selskapet	Balanseført egenkapital i selskapet	Balanseført verdi i regnskap*
Aksjer								
Selskap 1								
Selskap 2								
Balanseført verdi 31.12.2014								0

* Investeringer i aksjer er bokført til anskaffelseskost. Balanseført verdi er den samme i både virksomhetens kontospesifikasjon og kapitalregnskapet.